

PROKON

NÉMETORSZÁG FELELŐSSÉGE

A TÖRÖK HELYZET, A MENEKÜLTVÁLSÁG ÉS A TERRORIZMUS
MEGOLDÁSA NÉMETORSZÁG SZEMSZÖGÉBŐL

Rotyis Bálint

NÉMETORSZÁG FELELŐSSÉGE

A TÖRÖK HELYZET, A MENEKÜLTVÁLSÁG ÉS A TERRORIZMUS MEGOLDÁSA
NÉMETORSZÁG SZEMSZÖGÉBŐL

ÖSSZEGZÉS

Angela Merkelnek és kormányának olyan döntéseket kell meghoznia, melyek az Unió jövőjét befolyásolják. A török kérdés rendezése, a menekültválság és a terrorizmus visszaszorítása önmagukban is nehezen megoldható problémák. Jelen helyzetben ez a három pont összekapcsolódott, így a megszülető válasznak mind a három kérdést rendeznie kell. Ennek a döntésnek, vagy döntéseknek a meghozatalára kevés idő áll rendelkezésre. Amennyiben Berlinben nem megfelelő válasz születik, akkor az Európai Unió nagyobb nyomás alá kerülhet, mint korábban.

Németország méreténél és gazdasági erejénél fogva a legerősebb tagállam az Európai Unión belül. Nagy-Britannia kilépésével Németország súlya még jelentősebb lett, mint korábban. Miután a külpolitikai döntések meghozatala tagállami hatáskör, Berlin álláspontja önmagában jelent meghatározó és megkerülhetetlen irányt. Következésképpen, az Uniót kívülről érintő kihívásokra Berlinnek minden esetben reagálnia kell, nem vonulhat háttérbe. Ez a fajta Unión belüli vezető szerep nem csak a német döntéshozók viselkedését, hanem a német közvélemény gondolkodását is érinti.

Németországnak a külpolitikai döntések meghozatalakor egyszerre kell külső és belső feltételeknek megfelelni. Figyelembe kell vennie az Európai Uniónak az érdekeit, melynek meghatározása minden esetben vitatott. Egyes kérdésekben, pedig szöges ellentét van a tagállamok között, mint például a menekültpolitika. Másrészt demokratikus mivoltából adódóan a német közvélemény akaratát is figyelembe kell vennie a döntéshozóknak. Hosszabb távon nem folytathat olyan politikát Németország, mely a népakarattal szemben áll. Jelenleg három terület van, melyre a közeljövőben egyértelmű és határozott választ kell adni. Tisztázni kell az Európai Unió és Törökország kapcsolatát, meg kell határozni a jövőbeli együttműködés kereteit. A török problémához szorosan kapcsolódik a menekültkérdés újragondolása és egy B-terv megalkotása. Végül az egyre gyakoribbá váló terrortámadásokra a német államnak még azelőtt választ kell adnia, hogy a polgárok

bizalma megrendülne Németország védelmi képességében. Az alábbi elemzés napjaink Európát érintő legfontosabb kérdéseit igyekszik körül járni Németország szemszögéből.

NÉMETORSZÁG POTENCIÁLIS VÁLASZAI A TÖRÖK HELYZETRE

Törökország a NATO-tagság miatt a nyugati szövetségi rendszer egyik fontos állama. A Közel-Keleten regionális érdekekkel rendelkezik, igényt tart arra, hogy a térséget érintő kérdésekből ne hagyják ki. A háborúk következtében közel 3 millió menekült tartózkodik az országban, akiket az EU-török menekültügyi megállapodás tart vissza. Jelenleg nincs olyan ország Európa és Törökország között, aki ezt a terhet át tudná vállalni. Emellett Törökország tagjelölt ország és az ideiglenesen felfüggesztet vízumkönnyítési eljárás lezárására vár. Végül a demokráciadeficitrel kapcsolatos kritikák a július 15-ei sikertelen puccs óta felerősödtek. Ankara döntései jelenleg nagyban segíthetik, ugyanakkor veszélyeztethetik az Unió működését. Recep Tayyip Erdogan zsaroló politikája miatt a német döntéshozók számára három lehetséges forgatókönyv áll rendelkezésre.

Angela Merkel és kormánya dönthet úgy, hogy eleget tesz Ankara követeléseinek. Ennek a döntésnek több pozitív hozadéka is lehet. A vízumkönnyítési eljárást ebben az esetben lezárnák, biztosítva a törökök szabad mozgását az Unió területén és Törökországnak be kellene tartania a menekültügyi-egyezményt. Az egyezmény betartása időt adna az Uniónak, hogy megerősítse külső határainak védelmét és a jelenleg Európában tartózkodó menekültek helyzetéről sem kellene hirtelen dönteni. Viszont több negatív következménnyel is számolni kellene. A vízumkönnyítési eljárásnak szigorú feltételei vannak. Abban az esetben, ha az EU engedményeket tesz a vízumkérdésben, az jelentős presztízsveszteséget jelentene, hiszen azt a látszatot keltené, hogy minden egyes kihívást úgy old meg, hogy saját értékeit és szabályait feladja. Továbbá a jövőben minden olyan állam, amely részt fog venni ebben az eljárásban, hivatkozhatna Törökország esetére. Hosszabb távon Erdogan értelmezheti úgy az esetet, hogy helyzetéből kifolyólag kizsarolhatja a török csatlakozást, amennyiben az Unió kihívás elé kerül.

A német kormánynak számolnia kellene még saját polgárainak haragjával is. A német közvélemény szemében Erdogan veszélyt jelent a török demokráciára. Támaszkodva a *Forschungsgruppe Wahlen E.V* adataira, júliusban a válaszadók 87% szerint a török demokrácia veszélybe került, melynek oka Erdogan tisztító politikája. Indokolatlannak tartják a német

állampolgárok azt a szintű felelősségre vonást, ami Törökországban folyik és elvárják saját kormányuktól, hogy jelezzék ezt az aggodalmat Ankarának. A németek bizalma Törökországban már most történelmi mélypontot ért el. Csupán tízből egy német gondolja úgy, hogy Törökország az Európai Unió tagja lehet. A Törökországgal szembeni bizalmatlanság és elutasítottság mértéke, azért is érdekes, mert Németország jelentős számú török kisebbséggel rendelkezik. A meglévő adatok alapján a németországi török kisebbség mérete, közel három millió főt számlál és ez a szám várhatóan növekedni fog.

A német kormány másik lehetősége, hogy nemet mond Ankara igényeire. Ezzel a lépéssel Németország, mint az Unió legerősebb tagállama hitet tenne amellet, hogy csak olyan államok lehetnek tagjai, vagy szoros partnerei az Európai Uniónak, melyek megfelelnek az Unió által elvárt követelményeknek. Továbbá a német közvélemény meggyőződne róla, hogy saját kormányuk nem enged egy olyan személy zsarolásának, aki szerintük a legnagyobb veszélyt jelenti a török demokráciára. Angela Merkel egy olyan vezetőként állhatna polgárai elé, aki képes megakadályozni, hogy Törökország kihasználja az Európai Unió szorult helyzetét. Ennek az erkölcsi győzelemnek viszont súlyos következményei lennének. Rövidtávon a menekültügyi egyezmény semmissé válna és a jelenleg Törökországban tartózkodó menekültek elindulhatnak Európa felé. Ugyan születtek döntések az európai határvédelem megerősítésére, de ez önmagában valószínűleg kevés lenne, várhatóan Görögország napok alatt olyan helyzetbe kerülne, hogy képtelen lenne ellenőrizni a menekültek mozgását. Hetek alatt egy olyan rendszert kellene létrehozni, mely akár milliós nagyságrendű menekültet képes lenne ellenőrizni és elszállásolni. Ezzel kapcsolatban két probléma merülhet fel: a mostani menekültek ellenőrzésére sem képesek az országok, és emellett nincs olyan ország vagy ország csoport Európában, mely önszántából hajlandó, vagy egyáltalán képes lenne egy ekkora méretű csoport befogadására.

A harmadik lehetőség a kivárás. Ebben az esetben a német kormány arra építhet, hogy Törökország blöfföl. Erdogan jelenleg azzal zsarolja az Európai Uniót, hogy ha nem lép életbe a vízumkönnyítés, akkor a menekülteket nem tartja vissza. Abban az esetben, ha a török miniszterelnök betartja a szavát, akkor lemondhat arról, hogy országa szorosabb kapcsolatot építsen az Unióval. Felerősödnek azok a kritikák, melyek Erdogan antidemokratikus hatalomgyakorlásáról szólnak és akár egyes európai országok jövőbeli szankciókat is kilátásba helyezhetnek. A zsarolási potenciál azonnal megszűnik, ha Ankara felfüggeszti a menekültek

visszatartását. Nem kizárható, hogy ezen okok miatt Erdogan blöfföl, ebben az esetben viszont jelentős presztízsveszteséget könyvelhet el.

NÉMETORSZÁG FELELŐSSÉGE A MENEKÜLTVÁLSÁG RENDEZÉSÉBEN

Németország a célországok egyike, ezért a menekültek ellenőrzésén, mozgásuk szabályozásán kívül az integráció kérdésével is foglalkoznia kell. A német vezetők a befogadás politikáját követik, amit igyekeznek Uniós szinten is elfogadtatni. Ez a fajta politika mára bizonyos mértékig átalakult. Miközben 2015 őszén a nagyszámú menekült miatt Magyarország jelentős nyomás alatt állt, Németországban minden menekülthez vonatkozó befogadás és a szolidaritás politikája uralkodott. Azóta a német vezetők és a társadalom egy jelentős része is szembesült azzal, hogy ez a fajta politika hibás és változtatásra van szükség. Merkel és a német kormány számos alkalommal hangsúlyozta, hogy a befogadás politikája a háború miatt elmenekült személyekre vonatkozik. Merkel július 28-án közétett egy kilenc pontból álló biztonságpolitikai programot, melynek egyik eleme elő is irányozza, hogy a jövőben a kiutasításokat következtesebben kell végrehajtani és az eljárást fel kell gyorsítani. Ugyanakkor ezeknek a pontoknak a gyakorlatba történő átültetése időt vesz igénybe. Jelenleg Erdogan döntésétől függ, hogy az Uniónak és Németországnak mennyi ideje van. A jelenlegi menekültügyi rendszer nem alkalmas nagyszámú menekült ellenőrzésére és ellátására. Amennyiben a most még Törökországban tartózkodó menekültek elindulnak, arra az Unió nem tud egységesen reagálni. Se az Európai Uniónak, sem Angela Merkelnek nincs B-terve. Az egyik legfőbb kritika Merkel kilenc pontjával szemben az, hogy nem ad választ arra, hogy egy esetleges menekülthullámot - ami akár heteken belül elindulhat - miként kezelné.

A menekültekérdés nem csak az Unió országait, hanem a német lakosságot is megosztja. A németek 47% elégedetlen a kancellár menekültpolitikájával. Egy újabb menekülthullám, ami jelentősen érintené Németországot, fokozná a társadalom elégedetlenségét

TERROR EURÓPÁBAN

Egész Európa számára létfontosságú kérdés a terrortámadások előrejelzése és megakadályozása. Németország az egyik legfontosabb állam a terroristák listáján, amit az utóbbi időkben végrehajtott terrortámadások is bizonyítanak. Ebben az esetben a biztonság és a magánszféra tiszteletben tartását kell összeegyeztetni, ami sosem egyszerű feladat. A

helyzetet tovább nehezíti az a tény, hogy az elkövetők többségében második-harmadik generációs bevándorlók, akiket nem sikerült hatékonyan integrálni a társadalomba. Továbbá, a menekültek között is vannak olyan személyek, akik elkövettek terrortámadást, vagy potenciális veszélyt jelentenek, így a menekültkérdés nem csak humanitárius, hanem biztonságpolitikai kérdés is.

Ebben az esetben két feltételnek kell eleget tennie a német kormánynak. Egyrészt meg kell tenni a szükséges intézkedéseket ahhoz, hogy a terrortámadásokat megelőzzék és ezt még azelőtt teljesíteni kell, hogy a német közvélemény elveszítené bizalmát a német állam védelmi képességében. Merkel kilenc pontjában ezeknek a céloknak a végrehajtására törekszik. A legnagyobb hangsúly a megelőzésen van, aminek új eszköze lesz egy olyan program, melynek segítségével a radikalizálódó menekülteket ki tudják szűrni. Nagyobb hangsúlyt fog kapni az internet megfigyelése, mely ma a terroristák egyik legfontosabb kommunikációs csatornája. Továbbá folyamatban van a rendőrség és a hadsereg létszámának növelése és eszközeinek fejlesztése. A pontok sikeres végrehajtása a közvélemény biztonságérzetét újra növelheti, jelenleg a polgárok körében a félelem egyre nagyobb teret nyer. Júliusban két felmérés is foglalkozott a terrorizmus kérdésével. A két felmérés között két hét telt el. Ez idő alatt azok száma, akik további terrortámadásokról tartanak Németországban 69%-ról 77%-ra nőtt. A növekedés ellenére a németek többsége (59%) bíz abban, hogy Németország meg tudja őket védeni. A Német Szabaddemokrata Párt (FDP) hívei felel fele arányban megosztottak ebben a kérdésben. Egyedül a szélsőjobboldalinak nevezett Alternatív Németország hívei körében nagyobb azok száma (58%), akik úgy látják, hogy Németország nem tud megfelelő biztonságot nyújtani a terrortámadások ellen. A társadalomban meglévő félelem már az utazási szokásokra is hatást gyakorol, tízből egy német megváltoztatta nyaralási célját a terrortámadások miatt.

Vannak európai példák arra, hogy a félelem megnövekedése és az államba vetett hit megingása esetén, egyes csoportok úgy döntenek, hogy átveszik az állam szerepét. Szlovákiában Marian Kotleba és pártjának tagjai saját maguk járőröznek a szlovák vonatokon, menekülteket keresve. Az ilyen csoportok ellen fellépni, működésüket megakadályozni szükséges, de nem elég. Az államnak képesnek kell lennie megvédeni saját polgárait. Angela Merkel által felvázolt kilenc pont segíthet ebben, de azok végrehajtása időigényes. A német kormánynak nem csak az állampolgárok bizalmának minél hamarabbi visszaállítása miatt kell sietni, hanem Törökország miatt is. Amennyiben a menekültügyi-egyezmény érvényét veszíti,

az Európai Unió és vele együtt Németország nem lesz képes biztosítani saját polgárainak teljes körű védelmét. A kilenc pont végrehajtása, jó esetben hónapok, esetleg évek kérdése és nem kizárt, hogy Törökország heteken belül felmondja a menekültügyi-egyezményt. A megnövekedett számú bevándorlóból szinte lehetetlen lesz kiszűrni azokat, akik biztonsági kockázatot jelenthetnek.

Angela Merkel és a CDU/CSU szövetség a kihívások ellenére továbbra is képes vezető helyét megőrizni. Az év elején megfigyelhető népszerűség csökkenést sikerült a tavaszi hónapokban megállítani és a nyári hónapokban enyhe növekedésre került sor. Jelenleg a CDU/CSU szövetségre a németek 35%-a szavazna. Az SPD hasonló pályán mozgott, továbbra sem tudja megközelíteni a CDU/CSU-t, jelenleg 24%-on áll. 10% fölött a Grüne (13%) áll harmadik helyen és őket az AfD (11%) követi.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Németországnak az elkövetkező hetekben bizonyítania kell, hogy képes felelősségteljes döntéseket hozni. Az első lépéseket már megtették például, mint az Unió határvédelmének megerősítése, vagy Merkel 9 pontja, mely a terrorizmust kívánja visszaszorítani. Ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtására minél hamarabb sort kell keríteni, kiváltképp abban az esetben, ha Erdogan felmondja a menekültügyi megállapodást. A német döntéshozók nem húzhatják az időt, mert azzal az Unió és saját kormányuk stabilitását veszélyeztetnék.

Az elemzés a Forschungsgruppe Wahlen E.V. júliusi adatainak felhasználásával készült.